

KONFERENSIYALAR UZ

ANJUMANLAR PLATFORMASI

**I RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI**

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA
VA YECHIMLAR**

MAY, 2025

ELEKTRON NASHR:

<https://konferensiyalar.uz>

<https://sp-press.uz>

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

**I RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI MATERIALLARI**

2025-yil, 7-may

TOSHKENT-2025

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
I Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. – Toshkent:
Scienceproblems team, 2025. – 137 bet.

DOI: <https://doi.org/10.47390/spro/i-res-konf-2025>

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.uz> | <https://sp-press.uz>

Konferensiya tashkilotchisi: “Scienceproblems Team” MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 7-may, 2025-yil

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda “Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar” mavzusidagi I Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan. Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

Barcha huquqlar himoyalangan.

© “Sciences problems team” MChJ, 2025-yil

© Mualliflar jamoasi, 2025-yil

MUNDARIJA

BIOLOGIYA FANLARI

<i>Боймуродов Хусниддин, Пардаев Юнус, Хафизова Малика</i> APORRECTODEA ROSEA (SAVIGNY, 1826) ЁМҒИР ЧУВАЛЧАНГИНИНГ ТАРҚАЛИШИ ВА ЭКОЛОГИЯСИ.....	6-9
---	-----

-TEHNIKA FANLARI

<i>Инагамов Бобур</i> СИФАТ МЕНЕЖМЕНТИ ВА СЕРТИФИКАТЛАШТИРИШ СОҲАЛАРИДА АМАЛИЙ ТАЖРИБАГА АСОСЛАНГАН ТАЪЛИМНИ ШАКЛЛАНТИРИШ: ДУАЛ ТАЪЛИМ МОДЕЛИ: КОРХОНА ВА ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИ ЎРТАСИДАГИ ҲАМКОРЛИК.....	10-13
--	-------

TARIX FANLARI

<i>Umarov Sardor</i> GERMANIYANING ILMIY-MADANIY TARAQQIYOTIDA O'ZBEKISTON VA GERMANIYA XALQ DIPLOMATIYASI DOIRASIDAGI HAMKORLIGINING O'RNI	14-21
<i>Suyarov Maxmudjon</i> ELLINIZM DAVRIDA YUNON YOZUVINING O'RTA OSIYODAGI MAHALLIY TILLARGA TA'SIRI	22-27

IQTISODIYOT FANLARI

<i>Madartov Bahrom</i> PAXTA TO'QIMACHILIK KLASSTERLARIDA BOSHQARUV HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	28-31
<i>Mahsudov Muzaffar</i> DIGITAL TRANSFORMATION AS A CATALYST FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN INDUSTRIAL ENTERPRISES.....	32-35
<i>Axmedov Latayibxon</i> AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA O'Z KAPITALI HISOB TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI VA ISTIQBOLLARI	36-39
<i>G'afurova Dilshoda</i> OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	40-43

FALSAFA FANLARI

<i>Danabayev Xurshid</i> KAMBAG'ALLIK TUSHUNCHASINING IJTIMOY – FALSAFIY MOHIYATI.....	44-47
<i>Norliyev Rustam</i> INSON VA JAMIYAT O'RTASIDAGI MUVOZANAT: IJTIMOY-FALSAFIY TAHLIL	48-51

FILOLOGIYA FANLARI

<i>Abdubannoyeva Aziza</i> PSIXOLINGVISTIK TAHLIL METODLARI	52-54
<i>Abdumajitov Khurshid</i> THE PHENOMENON OF ANTONYM IN THE LEXICON OF SUMMER SPORTS IN ENGLISH AND UZBEK.....	55-57

<i>Asqaraliyeva Dilshoda</i> O'ZBEK XALQ MAQOLLARIDAN MUMTOZ ADABIYOTDA FOYDALANISH VA ULARNING TARBIYAVIY-AXLOQIY XUSUSIYATLARI	58-60
--	-------

<i>Исматова Наталья</i> ИСТОКИ ВОЗНИКНОВЕНИЯ ОБРАЗА ИСТОРИЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ В УЗБЕКСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ	61-65
--	-------

YURIDIK FANLAR

<i>Холов Утқир</i> ҚОНУНИЙ КУЧГА КИРГАН СУД ҲУЖЖАТЛАРИНИ ЯНГИ ОЧИЛГАН ҲОЛАТЛАР БЎЙИЧА ҚАЙТА КЎРИШНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ	66-69
--	-------

<i>Otamirzayev Oybek</i> YER OSTI SUVLARI HOLATIDA HUQUQIY BIR NAZAR.....	70-73
--	-------

<i>Ergashova Shahrizoda</i> TRIPS VA WIPO SHARTNOMALARI DOIRASIDA RAQAMLI AKTIVLAR HUQUQIY MAQOMINING EVOLYUTSIYASI	74-76
---	-------

<i>Burxonov Shahzod</i> XALQARO MEHNAT TASHKILOTI VA UNING XALQARO MEHNAT STANDARTLARINI ISHLAB CHIQISHDAGI O'RNI	77-80
---	-------

PEDAGOGIKA FANLARI

<i>Haqberdiyev Baxtiyor</i> O'QUV FAOLIYATI TAMOIYILLARIDA INTEGRATIV VA SINERGETIK YONDASHUVLAR	81-83
--	-------

<i>Исмагилова Мадинабону</i> НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕШЕНИЯ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ОТЕЧЕСТВЕННОГО И ЗАРУБЕЖНОГО ИНТЕРЬЕРНОГО ДИЗАЙНА	84-86
--	-------

<i>Olimov Talat</i> O'QITUVCHILARDA MEDIASAVODXONLIK KO'NIKMALARINI TAKOMILLASHTIRISH USULLARI	87-89
--	-------

<i>Kamolova Umida</i> O'QUVCHILARDA ESTETIK DIDNI SHAKLLANTIRISHDA POETIK TAHLILLAR	90-92
--	-------

TIBBIYOT FANLARI

<i>Tursunova Laylo, Qilichov Sherbek</i> SURUNKALI BUYRAK KASALLIKLARI BOR BEMORLARDA ARTERIAL GIPERTENZIYANING RIVOJLANISH MEKANIZMI VA BUYRAKLARNING FUNKSIONAL FAOLIYATIGA TA'SIRI	93-102
--	--------

<i>Сафоева Саломат</i> КЛИНИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ КОМПЛЕКСНОГО ЛЕЧЕНИЯ ПАЦИЕНТОК С ПОЛИКИСТОЗОМ ЯИЧНИКОВ АССОЦИИРОВАННЫМ С ГИПОФУНКЦИЕЙ ЩИТОВИДНОЙ ЖЕЛЕЗЫ	103-106
---	---------

<i>Ergashev Bekzod</i> JINSIY XROMOSOMALARDA GENLARNING ANORMAL KO'RINISHI	107-112
---	---------

Jurayeva Gulasalxon

REVMATOID ARTRIT BILAN OG'RIGAN BEMORLARDA SURUNKALI BUYRAK KASALLIKNING
RIOVLANISH XAVF OMILLAR, KASALLIKNING TARQALGANLIGI VA BUYRAKLAR
ZARARLANISH VARIANTLAR 113-121

Ro'zumbetova Safura, Umarova Zamira

PODAGRIK NEFROPATIIYADA BUYRAKLARNING SHIKASTLANISH MEXANIZMI 122-127

FARMATSEVTIKA FANLARI

Shakirova Dinora, Xabibullayeva Shoir

DETERMINATION OF THE ANTIMICROBIAL EFFECT
OF DRIED RASPBERRY LEAVES 128-132

PSIXOLOGIYA FANLARI

Bekmuratova Xalima

ICHKI ISHLAR VAZIRLIGI AKADEMIK LITSEY O'QUVCHILARIDA KASBIY MOTIVATSIYANI
SHAKLLANTIRISH: IJTIMOIIY MUHITNING TA'SIRI 133-136

AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA O'Z KAPITALI HISOBİ TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI VA ISTIQBOLLARI

Axmedov Latayibxon Mamitxonovich

"UMFT" universiteti "Raqqamli iqtisodiyot va moliyaviy texnologiyalar" kafedrası o'qituvchisi

E-mail: axmedov17@gmail.com

ORCID:0000-0003-2792-4174

Annotatsiya. Mazkur maqolada aksiyadorlik jamiyatlarida o'z kapitali hisobini yuritish va uning samaradorligini oshirish masalalari ko'rib chiqilgan. Tadqiqotda o'z kapitalining tarkibi, uni hisobga olishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilingan hamda hisob yuritishni takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: aksiyadorlik jamiyatlari, o'z kapitali, buxgalteriya hisobi, kapital tarkibi, moliyaviy hisobot.

DIRECTIONS AND PROSPECTS FOR IMPROVING THE EQUITY ACCOUNTING SYSTEM IN JOINT-STOCK COMPANIES

Akhmedov Latayibkhon Mamitkhonovich,

Lecturer of the Department of "Digital Economy and Financial Technologies" of the "UMFT" University

E-mail: axmedov17@gmail.com

ORCID:0000-0003-2792-4174

Abstract. This article examines the issues of accounting for equity capital in joint-stock companies and improving its efficiency. The study analyzes the composition of equity capital, theoretical and practical aspects of its accounting, and develops recommendations for improving accounting.

Keywords: joint-stock companies, equity capital, accounting, capital structure, financial reporting.

DOI: <https://doi.org/10.47390/spro/i-res-konf-2025-7>

Hozirgi globallashuv sharoitida aksiyadorlik jamiyatlari iqtisodiy rivojlanishning asosiy mexanizmlaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Ayniqsa, korporativ sektorning investitsion jozibadorligini oshirish va xalqaro kapital bozorlariga integratsiyalashuvi moliyaviy hisobotlarning shaffofligi, aniqligi hamda xalqaro standartlarga mosligiga bevosita bog'liqdir. Ushbu jarayonlarda esa aksiyadorlik jamiyatlarining o'z kapitalini aniq va to'g'ri hisobga olish hamda ularning moliyaviy holatini samarali boshqarish muhim ahamiyat kasb etadi.

Aksiyadorlik jamiyatining moliyaviy barqarorligi va rivojlanish istiqbollari, uning kapital tuzilmasiga va boshqarilish samaradorligiga bog'liqdir. Shu bois, o'z kapitalining hisob yuritish mexanizmlarini takomillashtirish nafaqat jamiyat faoliyatining samaradorligini oshiradi, balki kompaniyaning bozor qiymatini oshirishga, investitsiyalar jalb qilish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi. Xususan, kapital hisobining xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS) asosida tashkil etilishi aksiyadorlik jamiyatlarining xalqaro kapital bozorlariga chiqish imkoniyatlarini oshiradi hamda moliyaviy menejmentning ilg'or usul va mexanizmlarini qo'llash imkoniyatini yaratadi.

Jahon tajribasiga ko'ra, rivojlangan mamlakatlarda aksiyadorlik jamiyatlari o'z kapitali hisobini yuritishda IFRS standartlarini qat'iy qo'llab kelmoqda. Bu esa investorlar uchun kompaniya haqida to'liq, shaffof va ishonchli moliyaviy axborotni taqdim etishni ta'minlaydi.

Ayniqsa, kapital hisobining xalqaro standartlarga muvofiqligi kompaniya moliyaviy holatining obyektiv baholanishi va korporativ boshqaruv sifatining oshirilishiga zamin yaratadi. Bugungi kunda O'zbekistonda aksiyadorlik jamiyatlarining xalqaro kapital bozorlariga integratsiyalashuv jarayoni jadallashar ekan, mazkur jamiyatlarning o'z kapitalini hisobga olish va uni boshqarish mexanizmlarini xalqaro standartlarga muvofiqlashtirish zarurati yanada kuchaymoqda.

Shuningdek, mamlakatimizda amalga oshirilayotgan keng ko'lamli iqtisodiy islohotlar, ayniqsa davlat korxonalarining aksiyadorlik shakliga o'tkazilishi va kapital bozorini rivojlantirish choralari o'z kapitalini hisobga olish mexanizmlarining yanada samarali va shaffof bo'lishini talab qilmoqda. Bu esa aksiyadorlik jamiyatlarining moliyaviy mustaqilligi va kapital tuzilmasining optimallashtirilishiga ko'mak beradi hamda milliy iqtisodiyotga xorijiy investorlarni faol jalb qilish imkoniyatlarini oshiradi.

Aksiyadorlik jamiyatlari faoliyatida o'z kapitalining hisobini yuritish va uni samarali boshqarish masalasi moliyaviy nazariya va korporativ boshqaruv sohasidagi ilmiy tadqiqotlarning asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. O'z kapitalining hisob yuritilishi moliyaviy hisobotlarning sifati va investorlar qarorlariga ta'sir ko'rsatish jihatidan muhim ahamiyatga ega. Shu sababli, moliyaviy hisobotlar va kapital boshqaruvini takomillashtirish bo'yicha nazariy yondashuvlarni chuqur o'rganish ilmiy tadqiqotlarning dolzarb yo'nalishlaridan hisoblanadi.

Kapital tuzilmasi nazariyasi va uning korporativ boshqaruvdagi ahamiyati Modigliani va Miller tomonidan ilgari surilgan bo'lib, ularning nazariyasiga ko'ra, mukammal kapital bozori sharoitida kompaniyaning kapital tuzilmasi uning bozor qiymatiga ta'sir ko'rsatmaydi [1]. Ammo keyingi tadqiqotlarda, jumladan, Myers va Majluf kapital bozori nomukammal bo'lgan sharoitlarda axborot asimmetriyasi va agentlik muammolari mavjudligi kompaniya kapital tuzilmasi va o'z kapitalining hisobga olinishi uning qiymatiga sezilarli ta'sir ko'rsatishini isbotladilar [2].

Jensen va Meckling agentlik nazariyasi orqali kapitalning hisobga olinishi va samarali boshqarilishi aksiyadorlar va menejerlar o'rtasidagi manfaatlar to'qnashuvini kamaytirishga xizmat qilishini nazariy jihatdan asoslab berganlar [3]. Shuningdek, Fama va French kapital strukturasining kompaniya qiymati va korporativ boshqaruv samaradorligiga ta'sirini empirik tadqiqotlar bilan qo'llab-quvvatlaganlar.

Xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga (IFRS) o'tish aksiyadorlik jamiyatlarining o'z kapitalini hisobga olish va boshqarishda yangi uslubiy yondashuvlarni talab qiladi. Barth, Landsman va Lang tomonidan olib borilgan empirik tadqiqot IFRS standartlarining joriy etilishi moliyaviy hisobotlarning shaffofligi va ishonchliligini oshirishi bilan birga, kompaniyalarning kapital boshqaruvi samaradorligini sezilarli darajada yaxshilaganligini ko'rsatgan [5]. Shu bilan bir qatorda, Daske va boshqalar IFRS standartlariga o'tish investorlarning kompaniyalarga bo'lgan ishonchini oshirishi va kompaniyalarning xalqaro kapital bozorlariga integratsiyasini yengillashtirishini ta'kidlaydi [6].

Tadqiqot davomida kapital hisobini takomillashtirish borasida mavjud nazariy va empirik tadqiqotlar tahlil qilinib, xalqaro va mahalliy tajribalar o'rganildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, aksiyadorlik jamiyatlarida o'z kapitalini boshqarish samaradorligini oshirish uchun xalqaro

standartlarga muvofiq ravishda moliyaviy hisobotlarni shakllantirish, investorlar va manfaatdor tomonlarga aniq va shaffof axborot taqdim etish zarur.

Bundan tashqari, tadqiqot natijalari asosida quyidagi ilmiy va amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi:

✓ O'zbekiston aksiyadorlik jamiyatlarida kapital hisobini xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS) bilan uyg'unlashtirish bo'yicha uslubiy ko'rsatmalar ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq qilish zarur. Bu, o'z navbatida, investorlarning moliyaviy hisobotlarga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi hamda xalqaro kapital bozorlarida kompaniyalarning investitsion jozibadorligini oshiradi.

✓ Moliyaviy risklarni samarali boshqarish va qaror qabul qilish jarayonlarini yaxshilash uchun derivativ instrumentlardan foydalanishni kengaytirish va bu boradagi normativ-huquqiy bazani takomillashtirish zarur. Buning uchun moliyaviy derivativlar bilan ishlash bo'yicha aniq reglament va tartiblar ishlab chiqilishi hamda aksiyadorlik jamiyatlarida mazkur moliyaviy instrumentlarni qo'llash imkoniyatlarini oshirish zarur.

✓ Aksiyadorlik jamiyatlari tomonidan o'z kapitali hisobini yuritishda zamonaviy iqtisodiy modellar va usullar, xususan panel regressiya, VAR (vektorli avtoregressiya) kabi modellar qo'llanilishini kengaytirish, kapital tarkibi va moliyaviy barqarorlik o'rtasidagi bog'liqliklarni yanada chuqurroq tahlil qilish imkoniyatlarini yaratadi.

✓ O'z kapitali tarkibini optimallashtirish uchun, korporativ boshqaruv samaradorligini ta'minlash maqsadida institutsional mexanizmlar va monitoring tizimini kuchaytirish kerak. Bu borada kompaniyalarning korporativ boshqaruv siyosatini qayta ko'rib chiqish va bu tizimda nazorat organlarining rolini oshirishga alohida e'tibor qaratish tavsiya etiladi.

Umuman olganda, o'z kapitali hisobini takomillashtirish aksiyadorlik jamiyatlarining moliyaviy barqarorligini oshirish bilan bir qatorda, investorlar manfaatlarini himoya qilish, moliyaviy risklarni minimallashtirish hamda iqtisodiy samaradorlikni oshirish uchun muhim vosita hisoblanadi. Ushbu tadqiqot orqali shakllantirilgan nazariy va amaliy takliflar nafaqat ilmiy adabiyotdagi bo'shliqlarni to'ldiradi, balki mamlakatimizda aksiyadorlik jamiyatlarining kapital boshqaruvi amaliyotini rivojlantirishda ham muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Modigliani, F., & Miller, M. H. (1958). The cost of capital, corporation finance and the theory of investment. *The American Economic Review*, 48(3), 261–297.
2. Myers, S. C., & Majluf, N. S. (1984). Corporate financing and investment decisions when firms have information that investors do not have. *Journal of Financial Economics*, 13(2), 187–221.
3. Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305–360.
4. Fama, E. F., & French, K. R. (2002). Testing trade-off and pecking order predictions about dividends and debt. *The Review of Financial Studies*, 15(1), 1–33.

5. Barth, M. E., Landsman, W. R., & Lang, M. H. (2008). International Accounting Standards and accounting quality. *Journal of Accounting Research*, 46(3), 467–498.
6. Daske, H., Hail, L., Leuz, C., & Verdi, R. (2008). Mandatory IFRS reporting around the world: Early evidence on the economic consequences. *Journal of Accounting Research*, 46(5), 1085–1142.